

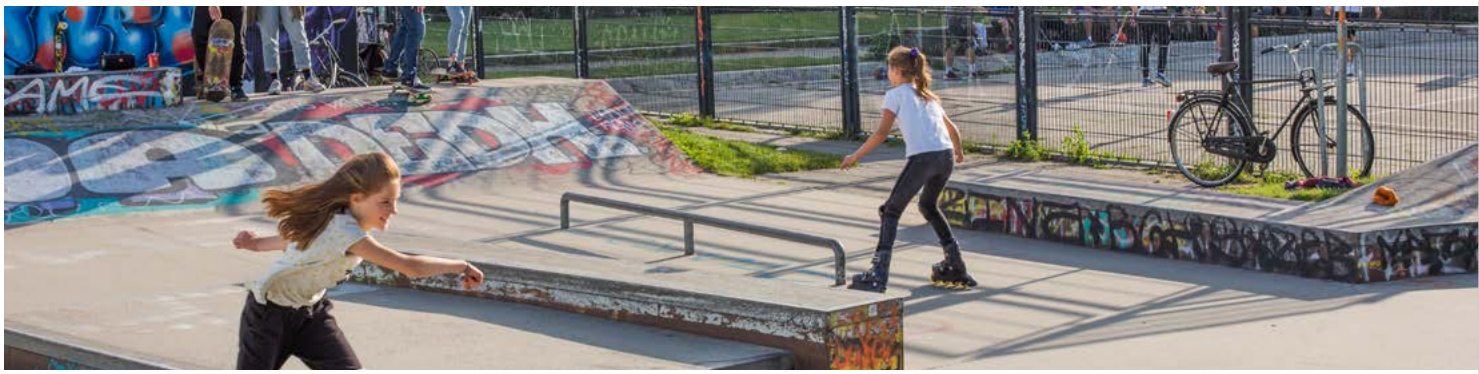
Uitvoeringsprogramma

Buurt- en wijkgericht werken 2024-2028

Gemeente Utrecht

Utrecht.nl

Inhoudsopgave

1 Context buurt- en wijkgericht werken in Utrecht 6
Wat is buurt- en wijkgericht werken? 10

2 De Utrechtse manier van buurt- en wijkgericht werken 12
A. De buurt of wijk als beginpunt voor keuzes en samenhang in de uitvoering 13
B. Verschillen tussen buurten en wijken vragen om een eigen aanpak 16
C. Utrechters maken de stad: aansluiten bij de kracht van de buurt 18
D. Werken aan een menselijke, eenvoudige en nabije overheid 21

3 Maatregelen en resultaten 24
Maatregelen bij A: De buurt of wijk als beginpunt voor keuzes en samenhang in de uitvoering 25
Maatregelen bij B: Verschillen tussen buurten en wijken vragen om een eigen aanpak 29
Maatregelen bij C: Utrechters maken de stad: aansluiten bij de kracht van de buurt 30
Maatregelen bij D: Werken aan een menselijke, eenvoudige en nabije overheid 30
Monitoren, sturen en verantwoorden 33
Financiën 34
Utrechts Sturingsmodel 35

4 Bijlage A 38
Verschil in werkwijze 39

Inleiding

111 buurten in 10 wijken: van Haarzuilens in Vleuten-de Meern, tot Utrecht Science Park in Oost, van Bedrijvengebied Overvecht tot Lunetten-Zuid in wijk Zuid. Allemaal Utrecht, allemaal anders. Buurten en wijken verschillend in karakter en identiteit waar de mensen die er wonen, zich thuis voelen.

We zien een stad die bruist van energie en initiatief: ván Utrechters vóór Utrechters, gericht op fijn samenleven in een prettige buurt, sporten, cultuur en gezondheid, een steun zijn voor een ander en nog zo veel meer. We willen een stad zijn waar iedereen zich thuis voelt, mee kan doen en zichzelf kan zijn. Een stad van gezond stedelijk leven voor iedereen. De kracht van de stad groeit als we samenwerken met de gemeenschappen in onze buurten en wijken. Tegelijkertijd groeit het aantal inwoners en de complexiteit, waardoor we keuzes moeten maken over hoe en waar we onze middelen inzetten.

Met het coalitieakkoord 2022-2026 willen we buurt- en wijkgericht werken versterken. *“We willen de grote uitdagingen waar we in deze periode voor staan, samen met de stad, met Utrechters aanpakken, we willen toegankelijk, waarderend en uitnodigend zijn onze voor bewoners en aanwezig in wijken en buurten” (hoofdstuk ‘Contact maakt de stad’). “We zien dat bepaalde buurten en wijken op groeiende achterstand staan, we willen deze vicieuze cirkel van toenemende ongelijkheid doorbreken. We staan daarom voor een langjarige en structurele aanpak waarmee we –met maatwerk- de omstandigheden en perspectieven van Utrechters in een aantal specifieke wijken en buurten flink verbeteren. De kracht van de aanpak komt uit de wijk of buurt zelf” (hoofdstuk ‘We maken ons hard voor kansengelijkheid’).*

We staan voor een aantal grote opgaven zoals woningnood, energietransitie en toenemende ongelijkheid. Met buurt- en wijkgericht werken als belangrijke schakel: door aan te sluiten bij wat er leeft in buurten en wijken en oog te hebben voor de gevolgen van keuzes voor een buurt of wijk en de mensen die er wonen en werken, kunnen opgaven in samenhang aangepakt worden. Ook biedt het kansen om efficiënter samen te werken en meer verschil te maken tussen wijken en buurten, ook nodig in tijden van hervormingen. Daarom versterken we buurt- en wijkgericht werken verder in onze uitvoering, beleid en de gemeentelijke organisatie. Bewust beginnend bij het woord buurt, want dat is hét niveau waar inwoners zich thuis voelen. Steeds weer vanuit dat beginpunt zoeken we naar de balans tussen stedelijk sectoraal beleid en buurt- en wijkgericht werken en kijken we naar wat stedelijk en buurt- en wijkgericht werken van elkaar nodig hebben om tot het beste resultaat voor Utrecht en haar inwoners te komen.

Het coalitieakkoord is volop in uitvoering en met recent vastgestelde visies en beleid, die in het volgende hoofdstuk worden uitgewerkt, zijn stappen gezet om buurt- en wijkgericht werken te versterken. Met dit uitvoeringsprogramma geven wij richting voor het verder ontwikkelen van het buurt- en wijkgericht werken, met concrete maatregelen voor de

komende vier jaar. Buurt- en wijkgericht werken gaat over een manier van werken. Daarmee is dit geen klassiek uitvoeringsprogramma dat uitvoering geeft aan één beleidsnota of programma. De afdeling Wijken ondersteunt als regievoerder de organisatie door deze manier van werken en het van-buiten-naar-binnen-denken aan te jagen en het college en de gemeenteraad te adviseren op de voortgang.

Opbouw van dit uitvoeringsprogramma: van ambities naar resultaten naar maatregelen

In **hoofdstuk 1** schetsen we de context van het buurt- en wijkgericht werken en beschrijven we wat we hier onder verstaan. We beschrijven hoe het buurt- en wijkgericht werken verankerd is in verschillende door de raad vastgestelde visies en beleidsnota's. Buurt- en wijkgericht werken is een belangrijke schakel om de opgaven waar Utrecht voor staat te realiseren. We introduceren vier ambities[1] die we als rode draad halen uit deze visies en beleidsnota's. Het gaat om:

A. De buurt of wijk als beginpunt voor keuzes en samenhang in de uitvoering.
B. Verschillen tussen buurten en wijken vragen om een eigen aanpak.
C. Utrechters maken de stad: aansluiten bij de kracht van de buurt.
D. Werken aan een menselijke, eenvoudige en nabije overheid.

In **hoofdstuk 2** schetsen we de Utrechtse manier van buurt- en wijkgericht werken. Per ambitie laten we zien hoe buurt- en wijkgericht werken hieraan bijdraagt, geven we een beeld wat hier al op gebeurt en welke maatregelen we nemen om dit verder te versterken. Wat is nu de stand van zaken, wat doen we al en waar zien we kansen? Met de maatregelen in dit uitvoeringsprogramma werken we de komende vier jaar aan onderstaande resultaten, voortkomend uit de vier ambities:

Bij A: Gemeentelijke onderdelen werken beter in samenhang met elkaar en we voorkomen versnippering in wijkplannen, wijkaanpakken en programma's.
Bij B: Het is eenvoudiger om voor buurten en wijken een passende, eigen aanpak te maken, omdat de ondersteunende data beschikbaar is en beleid daar ruimte voor biedt.
Bij C: Het (financiële) instrumentarium biedt meer ruimte om aan te sluiten op de kracht van de buurt en wijk.
Bij D: Inwoners ervaren ons als betrouwbare, goed communicerende, luisterende en begripvolle overheid.

Hoofdstuk 3 geeft een totaaloverzicht van deze maatregelen, welk resultaat ze opleveren, hoe we sturen op de voortgang en biedt inzicht in de financiële dekking.

1 In de vastgestelde visies staan ambities, in de beleidsnota's verschillende doelstellingen die raken aan buurt- en wijkgericht werken. Voor het vervolg van deze notitie kiezen we ervoor het woord ambitie te gebruiken.

1 Context buurt- en wijkgericht werken in Utrecht

Buurt- en wijkgericht werken is een manier van werken die aansluit bij wat er in buurten en wijken nodig is, speelt en leeft. In verschillende door de raad vastgestelde visies en beleidsnota's zijn keuzes gemaakt die richting geven aan deze manier van werken en het kader vormen[1]. Zo biedt de Beleidsnota Samen Stad Maken Geen Utrecht zonder U[2] voeding voor het versterken van de kracht van de gemeenschap, het eigenaarschap en de zeggenschap van inwoners, de Visie en meerjarenperspectief op Dienstverlening 2023-2032 op het werken aan een betrouwbare en maatschappelijk sensitieve overheid met de menselijke maat, de Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040 wijst met de 10-minuten stad het schaalniveau aan waar alles samen komt en de Sociale Visie Utrecht 2040 (vaststelling in 4e kwartaal 2024) ziet de buurt en wijk als hét beginpunt. De Uitgangspuntennotitie Ongelijk investeren voor gelijke kansen geeft richting om verschil te maken en ongelijk te investeren daar waar dat het meeste nodig is en de Beleidsnota Inclusie en Diversiteit Tot je recht komen sluit daarbij aan voor het ongehoorde geluid en groepen in een gemarginaliseerde positie. De Nota van Uitgangspunten sociale basis en basiszorg - Met elkaar voor elkaar 2025-2035 zet in op Samenwerken in de wijk en zet de kracht van de gemeenschap als uitgangspunt centraal. Hoewel bezuinigingen en financiële hervormingen uitdagingen met zich meebrengen, bieden ze ook een kans om taken anders te organiseren binnen en buiten de gemeente. Bijvoorbeeld door meer eigenaarschap en zeggenschap aan bewoners te geven, wat kan bijdragen aan meer betrokken wijk- en buurtbewoners. Tot slot is Gezond Stedelijk Leven voor Iedereen uitgewerkt in 10 langetermijndoelstellingen, waaronder 'Betrouwbare overheid', met buurt- en wijkgericht werken als belangrijke schakel.

In de verschillende door de raad vastgestelde visies en beleidsnota's staan de vier ambities die de rode draad vormen van dit uitvoeringsprogramma als volgt samengevat:

A. **De buurt of wijk als beginpunt voor keuzes en samenhang in de uitvoering.** Steeds meer inwoners, werkgevers en bezoekers kiezen voor Utrecht. In de buurten en wijken heeft de groei van de stad direct effect op de levens van mensen die er wonen en werken. Dit maakt de buurt of wijk dé plek, om naar zaken te kijken, en om vanuit dat beginpunt integraal en in samenhang af te wegen wat er nodig is.
B. **Verschillen tussen buurten en wijken vragen om een eigen aanpak.** Er zijn grote verschillen tussen buurten in Utrecht, iedere plek heeft zijn eigen kwaliteiten. Maar er zijn ook verschillen in kansenongelijkheid: een geografische band van kwetsbaardere buurten loopt min of meer van noord naar zuid. Deze ongelijkheid verkleinen, vraagt om gericht ongelijke investeringen te doen voor meer gelijke kansen.
C. **Utrechters maken de stad: aansluiten bij de kracht van de buurt.** Utrechtse buurten en wijken bruisen van energie en initiatief. Als gemeente sluiten we aan bij de kracht van de gemeenschap door gelijkwaardig met buurten en wijken samen te werken, ruimte te geven aan de energie en initiatieven die er al zijn en soms als gemeente los te laten en geen rol te pakken.

---

1 Buurt- en wijkgericht werken is onderdeel in een veelvoud aan door de Raad vastgesteld beleid dat wil aansluiten bij verschillen tussen buurten en wijken, zoals: De Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040, De Visie op Dienstverlening 2023-2032, de Beleidsnota Samen Stad Maken: geen Utrecht zonder U, de Nota van uitgangspunten: Met elkaar voor elkaar 2025-2035, de Beleidsnota Wmo 'Samen leven, samen zorgen', de Beleidsnota Inclusie en diversiteit Tot je recht komen, de Kadernota Kwaliteit Openbare Ruimte en de Veiligheidsagenda 2023-2026 met het hoofdstuk Veiliger Wijken.

2 De Beleidsnota Samen Stad Maken: geen Utrecht zonder U pleit voor meer betekenisvolle verbinding tussen gemeente en Utrechters en Utrechters onderling en biedt handvatten hoe dat te doen: eerlijk en duidelijk zijn over de manier waarop we samenwerken en de mate van zeggenschap, zichtbaar in onze getoonde houding en gedrag en vanuit vertrouwen samenwerkend.

D. **Werken aan een menselijke, eenvoudige en nabije overheid.** Inwoners verwachten een overheid die betrouwbaar is, goed communiceert, luistert en begrip toont. Door menselijk, eenvoudig en nabij in de buurten en wijken aanwezig te zijn, willen we het vertrouwen van inwoners in de gemeente vergroten. We zetten in op een verbonden overheid en een uitvoering met de menselijke maat.

Buurt- en wijkgericht werken helpt in het realiseren van deze ambities. Dit is niet nieuw, de gemeente Utrecht kent een lange geschiedenis (zie kader). We blijven continu in ontwikkeling en met de vier ambities zetten we extra in op het versterken van buurt- en wijkgericht werken. Op verschillende plekken in de gemeentelijke organisatie is de ontwikkeling naar buurt- en wijkgericht werken al ingezet: bijvoorbeeld door teams, rollen of aandacht specifiek aan een buurt, wijk of gebied te koppelen, met gemeentelijke medewerkers in de wijk en met een wijkaanpak zoals Samen voor Overvecht.

Het coalitieakkoord heeft een extra impuls gegeven aan buurt- en wijkgericht werken, door middelen beschikbaar te stellen voor buurtagenda's in Kanaleneiland, Zuilen-Oost, Ondiep/2e Daalsebuurt, Pijlsweerd, Parkwijk-Zuid en Terwijde, met concrete acties voor en door de buurt en een coördinerende rol voor de wijkwethouder. Ook hebben we structurele middelen beschikbaar gesteld voor Samen voor Overvecht, naast de rijksmiddelen voor Samen voor Overvecht.

Maar we zijn er nog niet. Buurt- en wijkgericht werken vraagt om een andere manier van kijken en werken. Buurt- en wijkgericht werken is nu vaak vrijblijvend en ook mist er samenhang in ons gemeentelijk handelen: met een veelvoud aan gebiedsgerichte inzet veroorzaken we onnodige drukte en versnipperde informatie naar onze inwoners in buurten en wijken. Stedelijke sturing en sectoraal werken is nu dominant in de gemeentelijke organisatie. Besluitvorming en mandaten liggen – meestal – bij de verschillende sectorale beleidsvelden en portefeuillehouders en ook de gemeentelijke begroting is hierop ingericht. De groei van de stad, complexiteit en de verschillen tussen buurten en wijken vragen om een betere balans tussen stedelijk, sectoraal en buurt- en wijkgericht werken. Met globale stedelijke kaders en voldoende (beleids)ruimte en flexibiliteit om in te spelen op wat er leeft in een buurt of wijk.

Daarom nemen we verschillende maatregelen. Van deze maatregelen leren we wat werkt, waar het schuurt en wat het nog vraagt om stedelijk, sectoraal en buurt- en wijkgericht werken in balans te brengen. De maatregelen dragen bij aan één of meer van de vier ambities afkomstig uit door de raad vastgestelde visies en beleid.

Geschiedenis: buurt- en wijkgericht werken in Utrecht continu in beweging

De geschiedenis van het wijkgericht werken in Utrecht gaat terug naar de jaren tachtig. Rond het centrum van de stad was er ingrijpende stadsvernieuwing gepland. Kleine teams ambtenaren werden in de betreffende buurten gestationeerd om korte lijntjes te hebben naar inwoners en partijen in de wijk. In de jaren 90 werd de urgentie gevoeld om ook sociale vraagstukken in de buurten aan te pakken.

Dit leidde tot de oprichting van wijkbureaus: een herkenbaar pand in de wijk waar mensen terecht konden en waar medewerkers zaten die schakelden tussen het gemeentelijk stedelijk apparaat en de wijk. In deze tijd werden ook de eerste stappen gezet naar het betrekken van bewoners bij beleid en uitvoering. Tussen toen en nu is buurt- en wijkgericht werken op diverse manieren ingevuld. Jaren met wijkbureaus als de opdrachtgever met budgetverantwoordelijkheid voor o.a. herstructurering en ruimtelijke ontwikkeling (periode voor 2003). Jaren met grote wijkgerichte aanpakken zoals de krachtwijkenaanpak in Overvecht, Zuilen Oost, Ondiep en Kanaleneiland (2007-2012), waarin gemeentelijke afdelingen ook medewerkers leverden voor de wijken. Jaren met stevig mandaat voor de wijkmanagers, tot het fors terugbrengen van wijkgerichte formatie vanuit een meer centralistisch sturingsmodel, met de opdracht om buurt- en wijkgericht werken binnen de organisatie in te bedden. Nu de stad groeit, de complexiteit en verschillen toenemen en de stad voor grote uitdagingen staat, is er hernieuwde aandacht voor buurt- en wijkgerichte inzet in de gehele organisatie, met oog voor het belang van inzet op de gemeenschap en eigen kracht van Utrechters, vanuit een scherp besef van eigenaarschap en zeggenschap.

Wat is buurt- en wijkgericht werken?

Buurt- en wijkgericht werken neemt **de buurt of wijk als beginpunt**. Dit betekent:

- Het perspectief van buurten en wijken staat centraal: wat mensen die er wonen en werken zelf kunnen en initiëren om de leefbaarheid in hun buurt of wijk te verbeteren.
- Buurten en wijken begrijpen en doorleven: weten wat er speelt en wat de demografische, sociale en economische kenmerken van een buurt of wijk zijn.
- Rekening houden met de wensen en behoeften van (toekomstige) mensen die wonen en werken in de buurt en wijk. Luisteren, signalen serieus nemen en er iets mee doen.
- Inspelen op de behoeften en kenmerken van een buurt of wijk waar dat kan: beleid, uitvoering en dienstverlening volgen de specifieke kenmerken van een buurt of wijk zoveel als mogelijk. Dit vraagt om ruimte in beleid om in te spelen op wat er leeft in een buurt of wijk. Politieke, financiële of personele afwegingen van belangen maken dat dit niet altijd mogelijk is, dan zijn we duidelijk en transparant over onze keuzes en waarom we doen wat we doen.
- Het belang van en de impact op de buurt of wijk weegt altijd mee in visies, beleid en uitvoering. Ook als dit resulteert in keuzes die de buurt liever anders ziet, maar die stedelijk nodig zijn of die door politieke, financiële of personele afwegingen niet mogelijk zijn.
- Stedelijk werken en buurt- en wijkgericht werken kennen een wisselwerking met elkaar. Stedelijk beleid vormt het kader voor de uitvoering en samenwerking in een buurt en wijk. En initiatief, ervaringen en kennis uit buurten en wijken kunnen op hun beurt het kader bieden voor stedelijk beleid, voor uitvoering en dienstverlening die landen in een buurt of wijk. We zoeken de balans tussen de buurt, wijk en stedelijk werken: tussen wat er nodig is in buurten en wijken naast stedelijk handelen vanuit de gemeente, altijd met helderheid over eigenaarschap en zeggenschap.

Principes waaraan je buurt- en wijkgericht werken kunt herkennen:

Beginnen bij wat er al is in buurt en wijk	Naast	Gemeente bedenkt wat nodig is
Samenhang en integraliteit	Naast	Versnippering
Impact op buurt of wijk eerst in beeld	Naast	Besluiten en achteraf toetsen
Snel zichtbaar waarde leveren in de buurt	Naast	Eerst 100% zeker en perfect
Het belang van de buurt of wijk	Naast	Generiek publiek belang
Prioriteren daar waar meeste nodig is	Naast	Overal een beetje
Doen wat nodig is	Naast	Doen wat kan
Grenzeloze samenwerking	Naast	Afdelings- en organisatiegrenzen
Duurzaam contact	Naast	Incidenteel contact

Garnalen
Partij
3,50
Filet
LANDSE NIEUWE
VOOR 5,00

2 De Utrechtse manier van buurt- en wijkgericht werken

Uit de vastgestelde visies en beleidsnota's zijn samengevat vier ambities te destilleren waar buurt- en wijkgericht werken een belangrijke schakel is om deze te realiseren. Dit hoofdstuk laat per ambitie zien waarom buurt- en wijkgericht werken bijdraagt aan het realiseren hiervan, wat we al doen in Utrecht, wat het nog vraagt en welke maatregelen we nemen om buurt- en wijkgericht werken verder te versterken en beter in balans te brengen met stedelijk sectoraal werken.

A. De buurt of wijk als beginpunt voor keuzes en samenhang in de uitvoering

Alles komt samen in de Utrechtse buurten en wijken. Buurt- en wijkgericht werken helpt bij het maken van een integrale keuze en samenhang in de uitvoering. Het zoomt in op het niveau van de buurt of wijk en maakt deze vanaf het begin onderdeel van de belangenafweging die gemaakt wordt. Op deze manier kunnen we als gemeente onze keuzes aan de buurt uitleggen, ook als dat een andere keuze is dan die de buurt graag ziet. Dan zijn we helder en transparant, maar wel in verbinding met de buurt en wijk.

Utrecht wil een stad zijn waarin gezondheid en leefbaarheid voor iedereen voorop staan. Waar het prettig is om te wonen, met veel groen en natuur, goede bereikbaarheid en zorg dichtbij. Een stad waar iedereen zich thuis voelt en zichzelf kan zijn. Beslissingen die aan de stedelijke tekentafel genomen worden landen in buurten en wijken en gemeentelijk beleid wordt zichtbaar in het buurthuis, de speeltuin of op straat. Waar bijvoorbeeld een fietsverbinding voor de ene buurt vooral voordelen biedt om sneller en veiliger van A naar B te gaan, kan diezelfde verbinding dwars door een speeltuin en ontmoetingsplek lopen en veel impact hebben op de sociale structuur in een kwetsbare buurt. Een ogenschijnlijk kleine verandering voor de gemeente kan grote gevolgen hebben voor de mensen die wonen en werken op de plek waarover het gaat. Telkens is het daarbij belangrijk om oog te hebben voor het effect en de impact op een buurt en wijk. Want bewoners zien en ervaren al onze gemeentelijke handelingen ineen.

Wat doen we al?

We zetten in op integrale buurt- en wijkaanpakken en op het verbeteren van samenhang in onze uitvoering, maar nog niet voldoende. **Samen voor Overvecht** is een langjarige brede en integrale wijkaanpak. Waarin door samenwerking binnen een brede coalitie van bewoners, ondernemers, professionals en gemeente, langdurig wordt gewerkt aan het doorbreken van een stapeling van problemen en het benutten van kansen die voorbijkomen. De **buurtagenda's** zijn buurtaanpakken in Kanaleneiland, Zuilen-Oost, Ondiep/2e Daalsebuurt, Pijlsweerd, Parkwijk-Zuid en Terwijde. Bewoners, ondernemers, beroepskrachten en de gemeente werken samen aan verbetering in de buurt, op thema's zoals elkaar kennen en helpen, rondkomen en een prettige en leefbare buurt. Samen voor Overvecht en de buurtagenda's zijn aanpakken voor buurten en wijken waar het nodig is om extra in te zetten omdat de problematiek complex is en onze reguliere inzet niet voldoende tot verbetering leidt. Maar op meer plekken kan een buurt- of een wijkaanpak helpen om domein overstijgend én gebiedsgericht de leefbaarheid in een buurt of wijk te verbeteren, bij te dragen aan kansengelijkheid en te prioriteren tussen opgaven die niet allemaal gerealiseerd kunnen worden door gebrek aan ruimte of financiële middelen.

Voorbeeld: meer samenhang in Maarschalkerweerd

In Maarschalkerweerd (Utrecht Oost) lopen ruim 10 projecten van de gemeente: van woningbouw, de vernieuwing van sportvelden tot herinrichting van de Koningsweg. Voor bewoners was de vele, losse informatie over deze projecten onduidelijk en samenhang was soms ver te zoeken. Daarom besloot de gemeente om bewoners in 1 keer te informeren met een gezamenlijke informatiemarkt. Op de informatiemarkt konden bezoekers vrij inlopen, in gesprek met alle projectleiders, hun mening geven en opmerkingen delen. We lieten de omwonenden, bedrijven en organisaties zien hoe de projecten met elkaar verbonden zijn en wat we in dit gebied doen om bij te dragen aan stadsbrede opgaven, zoals woningnood en ruimte voor gezond leven. De circa 200 bezoekers waren enthousiast en waardeerden de opzet met alle informatie op één plek. Ze ervaarden dit als laagdrempelig en vonden het fijn dat ze zelf informatie konden ophalen en de gemeente niet aan het zenden was. De informatie over de context en overkoepelende thema's maakten het grotere geheel duidelijker.

Wat vraagt het nog?

De lessen uit de buurt- en wijkaanpak en specifiek uit Samen voor Overvecht en de buurtagenda's willen we inzetten op andere plekken. In het sociaal domein zetten we in op wijkaanpakken en in het Ruimtelijk domein starten we een pilot voor het werken met een gebiedsprogramma. Een enkel gebied werkt al met uitvoeringsprogramma's, met als uiteindelijke doel dat we in de uitvoering naar onszelf en de bewoners toe meer voorspelbaar, meer in samenhang, effectiever en efficiënter werken.

We willen nog beter in samenhang werken en leren door te doen. Gemeentelijke organisatieonderdelen en partners werken al gedeeltelijk in de wijk, maar nog vaak naast elkaar. Dat is verwarrend voor inwoners en we missen kansen om integraal meerdere problemen tegelijk en in samenhang op te lossen. We werken daarmee inefficiënt en zijn daardoor ook duurder uit. Door de maatregelen uit te voeren leren we wat werkt en wat niet: welke sturingslijn, buurt, wijk of stad, wanneer passend is en wat stedelijk en buurt- en wijkgericht werken van elkaar nodig hebben om tot het beste resultaat voor Utrecht en haar inwoners te komen. Dit leren doen we zoveel mogelijk met de mensen die wonen en werken in de buurten.

Voorbeelden van werken in de wijken:

- Wijkonderhoud en Service van Stadsbedrijven werkt gebiedsgericht met gebiedsmanagers, wijkopzichters en voormannen en hebben in die rollen veel contact met inwoners en ondernemers.
- Uitvoeren van gemeentelijke dienstverlening is gedeeltelijk wijkgericht. Bijvoorbeeld de consultatiebureaus van de jeugdgezondheidszorg en de servicepunten op de wijkbureaus, buurthuizen of in bibliotheken.
- Binnen Samen voor Overvecht heeft de afdeling Werk en Inkomen, samen met partners en bewoners, de instrumenten Werkwinkel, Sociaal renoveren en de bewonersverbinder ontwikkeld. Met deze instrumenten bieden we laagdrempelige dienstverlening en werken we aan en vanuit vertrouwen van inwoners.
- De buurtteams Sociaal, de buurtteams Jeugd en Gezin en de inzet van sociaal makelaars zijn wijkgericht georganiseerd. Daardoor kunnen zij in hun werk aansluiten op buurt- en wijknetwerken en goed samenwerken met partners in de buurt en wijk.
- Volksgezondheid en Openbare Orde en Veiligheid werken in de wijken, Openbare Orde en Veiligheid vanuit de wijkbureaus.
- De Ontwikkelorganisatie Ruimte maakt op dit moment de beweging om meer capaciteit en mandaat bij gebieden te leggen, onder andere met het verstevigen van de rol van gebiedsregisseur en meer capaciteit in gebiedsteams.

Maatregelen

1. Werken aan sociale **wijkopgaven**, door uitvoeringspartners verenigd in de Wijkalliantie+[1] en de gemeente, met per wijk een kernteam en een wijkaanpak sociaal, met geprioriteerde wijkopgaven voor de wijk, en in gelijkwaardige samenwerking met bewoners(initiatieven).
2. Doorgaan met de integrale wijkaanpak **Samen voor Overvecht**.
3. De Ontwikkelorganisatie Ruimte ontwikkelt een **robuustere gebiedsorganisatie** voor opgave overstijgend werken. Daarbij onderzoeken we of het maken van een **Gebiedsprogramma Ruimte** een helpend instrument is voor het maken van integrale afwegingen en het brengen van samenhang in gemeentelijk handelen in het ruimtelijk domein.
4. Wijkadviseurs nemen meer regie op **het brengen van samenhang** in gemeentelijke inzet in buurten en wijken zodat inwoners weten en begrijpen wat er wanneer in hun buurt of wijk gebeurt.
5. **Leren van het spanningsveld tussen stedelijk en gebiedsgericht sturen** vanuit ervaringen in gebiedsprogramma's van Openbare Orde en Veiligheid.

1 De Wijkalliantie+ is het samenwerkingsverband van Huisartsenorganisaties Sterkzorg en RegiozorgNU, de buurtteamorganisaties voor jeugd, gezin en volwassenen, SportUtrecht, U Centraal, JoU jongerenwerk, DOCK, NIZU en Jeugdgezondheidszorg (gemeente Utrecht). Deze ketenpartners zijn goed verbonden met andere relevante partners in de stad.

B. Verschillen tussen buurten en wijken vragen om een eigen aanpak

Utrecht koestert van oudsher haar veelkleurigheid aan buurten en wijken. Elke buurt en wijk heeft eigen kwaliteiten en waarden voor de stad en daarmee een eigen identiteit. Buurt- en wijkgericht werken is cruciaal om te weten wat nodig en passend is om de kwaliteit van de stad te koesteren en te versterken en ongewenste verschillen te verkleinen bij de ontwikkeling van de bestaande stad naar de stad in 2040, zoals geschetst in de Ruimtelijke strategie Utrecht. Dat vraagt om vrijere kaders en voldoende (beleids)ruimte en flexibiliteit om te anticiperen op wat er leeft in de buurt en wijk. Het vraagt ook om inhoudelijke en financiële sturing, prioriteren en maatwerk richting de verschillende buurten en wijken.

Utrecht gaat veranderen, de manier waarop verschilt per deel van de stad. Wat er in welk gebied gaat gebeuren, hangt af van de context. In sommige wijken zijn de problemen die de groeiende stad met zich meebrengt duidelijker zichtbaar en merkbaar dan in andere. Bijvoorbeeld omdat er meer mensen, minder buitenruimte samen moeten delen. Ook zijn er grote verschillen in kansen voor inwoners in verschillende buurten. Alleen door in te zoomen op een buurt is te zien wat er precies nodig is en hoe er het beste ongelijk geïnvesteerd kan worden voor gelijke kansen.

Wat doen we al?

In de **Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040** kijken we wat per wijk nodig is. **De Sociale Visie Utrecht 2040** (besluitvorming in 4e kwartaal 2024) neemt ongelijk investeren voor gelijke kansen als leidend principe op, ziet de buurt en wijk als het beginpunt en gaat in op hoe buurt- en wijkgericht gewerkt kan worden aan gemeenschapskracht, samen met inwoners in de buurt en wijk. De **Veiligheidsagenda** heeft een apart hoofdstuk ‘Veiliger Wijken’ met daarin inzet per wijk en werkt op basis daarvan per wijk **Wijkveiligheidsplannen**[2] uit. **Stadsbedrijven** gebruikt voor alle buurten en wijken hetzelfde kader voor het onderhoud van de openbare ruimte, maar **maakt verschil in de inzet** die nodig is om per buurt of wijk hetzelfde niveau te bereiken. Om dit te kunnen doen is het nodig om de buurten en wijken en hun specifieke kenmerken, kracht en uitdagingen goed te kennen. Die kennis krijgen we uit contact met onze inwoners en vanuit verschillende databronnen zoals **Buurten in cijfers** en de **Volksgezondheidsmonitor**. Het **Scheidslijnenonderzoek** laat zien dat er een geografische band van kwetsbaardere buurten loopt door Utrecht grofweg van Noord naar Zuid. Dit geeft richting en focus voor het toepassen van ongelijk investeren voor gelijke kansen[3].

2 Zie bijvoorbeeld het Wijkveiligheidsplan van Utrecht Binnenstad en Utrecht Zuidwest.

3 Met het Uitvoeringsprogramma Ongelijk Investeren voor Gelijke Kansen geeft het college van Utrecht verder invulling aan het toepassen van ongelijk investeren voor gelijke kansen.

Voorbeeld: met eigen aanpak aansluiten bij de buurt Parkwijk-Zuid

Bewoners in Parkwijk-Zuid zijn het afval op straat zat. Dus gingen ze op zoek naar manieren om mensen te stimuleren hun afval in de containers te doen. Door de Buurtagenda was het mogelijk om een gedichtenwedstrijd te organiseren. Scholieren van Academie Tien maakten gedichten, twee daarvan zijn vereeuwigd op tegels. De tegels zijn geplaatst bij twee veelgebruikte containers om te voorkomen dat mensen zakken naast de container zetten, want wie zet er nu een vuilniszak op een mooi gedicht? Heleen Pel, beleidsmedewerker Stadsbedrijven van de gemeente Utrecht, vond de feestelijke onthulling inspirerend: “Wat goed om dit te horen van de mensen die hier wonen. Het is één ding om hierover met collega’s te spreken en erover na te denken achter je bureau, maar juist de bewoners uit de straat hebben hele goede en creatieve ideeën!” Verschillende afdelingen werken goed samen, deelden signalen en konden zo de bewoners goed helpen. Bewoners voelen zich gehoord en merken dat we hen serieus nemen. Met als resultaat, eigenaarschap, saamhorigheid, trots op hun eigen straat en buurt, en bovendien afvalcontainers met mooie gedichten ernaast!

Wat vraagt het nog?

Data en kennis van medewerkers en beroepskrachten die werken in de buurten en wijken kan nog beter gebruikt worden, om te kijken naar wat de buurt en wijk nodig heeft. Daarnaast is de inhoudelijke en financiële sturing met duidelijke prioriteiten richting buurten en wijken nog onvoldoende. Met uitvoeringsprogramma’s kan beter gestuurd worden op de inzet per buurt of wijk, maar dit vraagt ook om meer ruimte in het gemeentelijk beleid voor maatwerk in de uitvoering, die aansluit op de specifieke behoeften van een buurt of wijk.

Maatregelen

6. Doorgaan met de **Buurtagenda's** in Kanaleneiland, delen van Noordwest (Zuilen-Oost, Ondiep/2e Daalsebuurt, Pijlsweerd) en Leidsche Rijn (Parkwijk-Zuid en Terwijde), buurten die vanuit ongelijk investeren voor gelijke kansen extra aandacht vragen.
7. Vergroten beschikbaarheid van **data op buurtniveau** met **Buurten in Cijfers**.

C. Utrechters maken de stad: aansluiten bij de kracht van de buurt

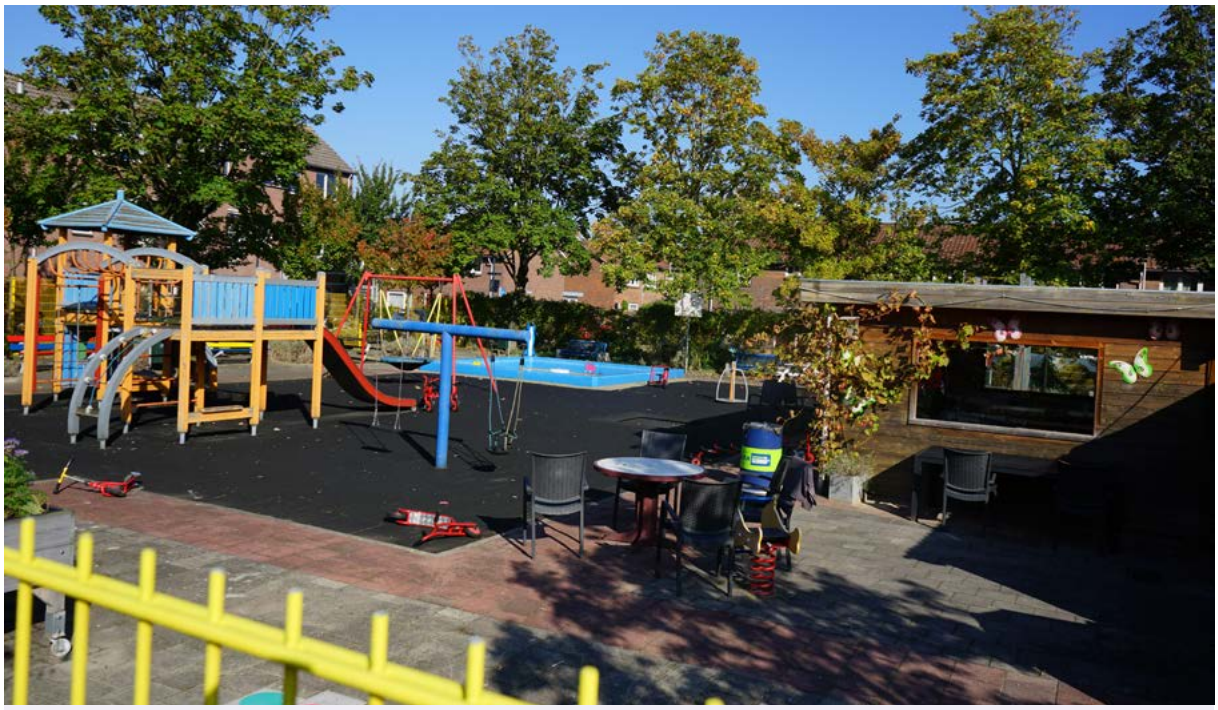
Utrechters maken van de stad dé plek waar we met elkaar wonen, werken, zorgen, studeren, groeien en genieten. Kortom: waar we samen leven. In Utrecht zijn veel krachtige inwoners, ondernemers, vrijwilligers, bewonersinitiatieven en (sport-)verenigingen. De vraagstukken waar de gemeente Utrecht aan werkt, zoals de woningnood, armoede en de snelle groei van de stad, zien de inwoners ook, ze ervaren de dagelijkse gevolgen. Sterker nog: ze doen er vaak zelf iets aan of hebben ideeën om het in de buurt of samen met de gemeente op te lossen. Buurt- en wijkgericht werken geeft deze initiatieven en de gemeenschap in de buurt ruimte. In een sterke gemeenschap kennen mensen elkaar, kijken naar elkaar om en helpen elkaar waar nodig. Mensen zijn er intrinsiek gemotiveerd om samen te leven en hun leefomgeving te beïnvloeden en te verbeteren, met eigenaarschap en zeggenschap over hun leefomgeving. De leefbaarheid van een buurt en de aanwezigheid van een goed functionerende gemeenschap draagt bij aan ervaren gezondheid en veiligheid, kansen voor de jeugd, economische mogelijkheden en de zorg van mensen voor elkaar.

Door te werken vanuit het uitgangspunt: wat Utrechters zelf kunnen, dat doen zij zelf[4], kunnen vragen van inwoners die nu bij de gemeente of partners terecht komen in het gewone leven opgelost worden. In buurten waar een sterke gemeenschap ontbreekt, zet buurt- en wijkgericht werken in op het versterken hiervan. Met als doel het vergroten van de regie, het eigenaarschap en de zeggenschap van Utrechters en andersom, zorgen dat de gemeente Utrecht optimaal gebruik kan maken van de kennis, kunde en betrokkenheid die in de Utrechtse buurten en wijken aanwezig is.

Wat doen we al?

Binnen Utrecht zien we mooie voorbeelden van **(bewoners)initiatieven**, vaak in goede samenwerking met de gemeente. Denk bijvoorbeeld aan de Stadsmakers, Parkorganisatie Maximapark, het Gezondheidspact, zelfbeheer sporthal Lunetten en Voedselcollectief Utrecht. En aan het stadsteam bij de tender voor het Jaarbeurspleingebouw, de ontwikkeling van Smakkelaarsveld of het wervenberaad, waar we op andere manieren samenwerken met de stad.

4 In de Beleidsnota Samen Stad Maken: geen Utrecht zonder U, is als doelstelling opgenomen het eigenaarschap van Utrechters te vergroten (p.9 en p.24). Ook de Nota van uitgangspunten Met elkaar voor elkaar 2025-2035 zet gemeenschapskracht als uitgangspunt centraal in de sociale basis en basiszorg, waarbij geldt "wat Utrechters zelf kunnen, dat doen zij zelf."

Voorbeeld: opknappen speeltuin de Kameleon

Bewoners hebben zich hard gemaakt om speelplaats De Kameleon in Pijlsweerd op te knappen. De Kameleon viel bij ons speelbeleid tussen wal en schip; het was geen beheerde speeltuin, maar door het hek eromheen ook geen openbare speelplek meer. De Kameleon staat midden in een kwetsbare buurt, waar gemeenschapskracht een belangrijk thema is. Een fijne ontmoetingsplek is voor bewoners dus cruciaal. De gemeenteraad maakte in de voorjaarsnota 2021 budget vrij om de plek opnieuw in te richten. Daarna is onderzocht welk type speelplaats het best past op deze plek. Deze vraag is ook aan de buurt gesteld. Op basis van alle informatie is besloten om van de Kameleon een openbare speelplaats te maken. Dit betekent dat het huisje dat op de speelplek staat en een ontmoetingsplek is en de inzet van (betaalde) vrijwilligers vervalt. Dit was en is voor sommige vrijwilligers en inwoners een vervelend besluit. Als gemeente zijn we blijven luisteren en in gesprek gebleven met de bewoners waardoor ze betrokken blijven. In de vernieuwde Kameleon is ruimte voor ontmoeting en activiteiten voor alle buurtbewoners. Maar omdat we niet aan de wensen voor een binnenruimte kunnen voldoen, kijken we bijvoorbeeld hoe bestaand maatschappelijk vastgoed in de omgeving hier alsnog ruimte voor kan bieden.

Met de **buurtagenda's** activeren we de kracht van de buurt, door middel van concrete activiteiten voor en door de buurt. In de relatief nieuwe buurt Parkwijk-Zuid hebben we vanuit de buurtagenda bijvoorbeeld ondersteuning gegeven om de kracht van de buurt snel en goed van de grond te laten komen. Met een bijdrage uit het **Initiatievenfonds** kunnen goede ideeën van inwoners voor hun buurt uitgevoerd worden, zoals het opknappen van een buurtpleintje of het organiseren van een voetbaltoernooi voor jongeren.

Buurtbewoner Ondiep: “Eerst dacht ik: daar komt de gemeente weer met hun ideeën. Maar de buurtagenda van Ondiep is echt samen met de buurt gemaakt en gaat over dingen die voor ons als buurt belangrijk zijn: een schone buurt, veilig verkeer, elkaar kennen en helpen en beter rondkomen. Samen werken we bijvoorbeeld met opruimacties aan het schoner maken van de buurt. En tijdens het afval prikken leer ik ook nog eens mijn buurtgenoten beter kennen. Goed dat er extra aandacht is voor de buurten waar het nodig is.”

Wat vraagt het nog?

Om zeggenschap en eigenaarschap van Utrechters te vergroten, en daarmee de gemeenschapskracht te versterken, moeten we anders gaan denken en werken. De uitvoering van Samen Stad Maken is erop gericht om dat te realiseren. In de beleidsnota Samen Stad Maken Geen Utrecht zonder U schrijven we dat verandering van houding en gedrag, nieuwe samenwerkingsvormen en verandering van (financiële) instrumenten nodig is. Het huidige (financiële) instrumentarium voor het versterken van gemeenschapskracht is bijvoorbeeld niet toereikend. En systemen zoals aanbestedingsregels, subsidieregels en de huidige begroting kunnen in de weg zitten. Als onderdeel van de veranderstrategie van Samen Stad Maken willen we systemen, regels en afspraken beter laten aansluiten bij wat nodig is. Ook binnen de wijkaanpak Samen voor Overvecht wordt gewerkt aan het versterken van gemeenschapskracht, als uitvoering van de Motie Samen voor Overvecht. De motie roept op om gemeenschapskracht toe te voegen als fundament aan Samen voor Overvecht. Meer eigenaarschap voor Overvechters geeft hun de mogelijkheid meer grip te krijgen op hun leven. Daarom onderzoeken we hoe in Samen voor Overvecht meer ruimte kan komen voor gemeenschapskracht en gemeenschapsgericht denken.

Maatregelen

8. **Verkenning buurtbudgetten, als onderdeel van instrumentarium voor activeren van gemeenschapskracht:** we onderzoeken huidige (financiële) instrumenten om de gemeenschapskracht in buurten en wijken te versterken en nemen waar nodig verbetermaatregelen, met als doel vergroten van eigenaarschap van Utrechters. Onderdeel hiervan is de verkenning van de financiering van buurtbudgetten voor meer regie en zeggenschap bij buurtbewoners.
9. **Het Initiatievenfonds:** alle Utrechters met een goed idee voor hun straat, buurt, wijk of de stad kunnen een aanvraag doen bij het Initiatievenfonds, daarbij hebben we extra aandacht voor buurten waar de gemeenschapskracht versterkt kan worden.

D. Werken aan een menselijke, eenvoudige en nabije overheid

Inwoners verwachten een overheid die betrouwbaar is, goed communiceert en begrip toont. Uit Utrechtse tevredenheidsonderzoeken, klachten, meldingen en uit de lessen van het toeslagenschandaal leren we dat we voor sommige groepen inwoners iets extra's moeten doen om een verbonden, betrouwbare en toegankelijke overheid te zijn. Buurt- en wijkgericht werken helpt hierbij. Door ervaringskennis uit buurten en wijken beter te verbinden aan vakkennis, sluiten gemeentelijke plannen en uitvoering beter aan bij de mensen voor wie we het doen.

Het vertrouwen in de gemeente Utrecht is relatief hoog, maar is het afgelopen jaar gezakt en is in een aantal wijken onder de 50% (zie de Utrecht Monitor). Een groter wordende groep mensen ervaart weinig grip op hun leven en voelt zich niet gehoord. Dit heeft diverse oorzaken, maar het effect van verminderd vertrouwen is dat mensen zich niet meer aangesloten voelen of zelfs afhaken. Dit vraagt van ons iets anders, onder andere in onze dienstverlening, vooral voor de inwoners die afhankelijk zijn van de gemeente of maatschappelijke organisaties.

Wat doen we al?

Wijkadviseurs van de afdeling Wijken zijn in de buurten en wijken aanwezig, hebben dagelijks contact met inwoners en vertalen signalen naar de gemeentelijke organisatie en andersom, als verbindende schakel tussen de buurten, wijken en het stadskantoor. Dit geldt ook voor de **boa's van Veiligheid Toezicht en Handhaving**, voor adviseurs die in de wijken werken vanuit **Volksgezondheid**, voor de **voormannen van Stadsbedrijven** en **gebiedsmanagers Veiligheid en wijkveiligheidsteams**[5]. Met verschillende gemeentelijke programma's zoals **Programma Samen Stad Maken**, **Programma Publieksdienst-verlening met de Menselijke maat** en **Programma Inclusie en Diversiteit** werken we aan een betrouwbare overheid. Ze bieden duidelijkheid over eigenaarschap en zeggenschap voor inwoners, ze verlagen drempels voor inwoners om signalen met ons te delen en stimuleren de maatschappelijke sensitiviteit van ambtenaren en beroepskrachten door het verbeteren van houding en gedrag. Om mensen te bereiken die we niet vanzelf spreken of die weinig vertrouwen hebben in de gemeente moeten we ons extra inspannen, bijvoorbeeld door gebruik te maken van mensen die wel vertrouwd worden. De **bewonersverbinders** binnen Samen voor Overvecht zijn hier een voorbeeld van.

5 In de Veiligheidsagenda 2023-2026 staat de inzet van wijkveiligheidsteams die zichtbaar en aanspreekbaar zijn en weten wat er speelt doordat ze voortdurend in contact staan met ondernemers en bewoners in de wijk en een goed netwerk hebben met scholen en verenigingen.

Voorbeeld: bewonersverbinders in Overvecht

In Overvecht spelen bewonersverbinders een belangrijke rol bij sociaal renoveren. Bewonersverbinders zijn laagdrempelige contactpersonen die tijdens het renovatieproces ook achter de voordeur van bewoners komen. Ze hebben brede kennis over het sociaal domein. En helpen bewoners met vraagstukken over bijvoorbeeld eenzaamheid, geld, schulden en werk. Doordat de bewonersverbinders doen wat nodig is, bouwen ze een vertrouwensband op. Vanuit dat vertrouwen helpen ze bewoners waar nodig verder of verwijzen hen (warm) door. Partners werken in deze aanpak intensief met elkaar samen, dat heeft ook voor hen een aantal voordelen: genoeg ruimte om wrijving in de samenwerking te bespreken, samen oplossingen zoeken voor de vragen van bewoners en met één verhaal terug richting bewoners. Dat levert resultaat op voor bewoners en een hechte samenwerking tussen partners, die ook doorwerkt na afronding van de renovatie.

Wat vraagt het nog?

Om een verbonden, betrouwbare en toegankelijke overheid te zijn, moeten we meer en tegelijkertijd anders doen. Zeker voor de groep mensen die afhankelijk is van de gemeente of maatschappelijke organisaties, die zich niet meer betrokken voelt bij de samenleving en dreigt af te haken. Buurt- en wijkgericht werken helpt hierbij. Nabij, in verbinding met de buurten en wijken en met menselijk contact. Dat vraagt wat van onze dienstverlening en van de samenhang in ons handelen[6]. Daar waar overlap is in aanbod van de gemeente en maatschappelijke partners moeten we kijken wat er samengevoegd kan worden en wat er gestopt kan worden. Daar waar te weinig aanbod is, of het aanbod niet passend is, moeten we samenwerken om te zorgen dat inwoners de hulp en dienstverlening krijgen die nodig is. Daarvoor moeten we benaderbaar en aanwezig zijn in buurten en wijken en luisteren naar de signalen van inwoners en daarvan leren wat er beter en anders kan. Dat vraagt van medewerkers maatschappelijke sensitiviteit en oog en oor voor het ongehoorde geluid. Utrechters meenemen in veranderingen, ons kwetsbaar opstellen, dilemma's delen en duidelijk zijn over wat wel en niet kan[7]. Luisteren en laten zien dat we de buurt en wijk kennen en weten wat er leeft. Niet iedere ambtenaar werkt in de wijk, maar weet wel de verbinding te leggen met collega's of partners die de buurten en wijken kennen. Het vraagt ook van ons om inwonerssignalen nog beter te benutten dan we nu doen. Beginnend bij het verlagen van drempels voor inwoners om problemen bij ons te signaleren, vooral als zij vast dreigen te lopen in de informatiestromen en processen van de overheid.

Maatregelen

10. **Ambtenaren meer in de buurt en wijk**, benaderbaar voor inwoners, met oog voor samenhang in het gemeentelijk handelen, zodat inwoners begrijpen wat we doen (zie hiervoor ook maatregel 4).
11. **Versterken van maatschappelijke sensitiviteit** en vakmanschap van gemeentelijke medewerkers en gecontracteerde maatschappelijke partners, zodat zij beter weten wat de behoefte is van mensen die wonen en werken in de verschillende Utrechtse buurten

6 Zie ook de Visie op dienstverlening 2023-2032 onderdeel Menselijke Maat.

7 De Beleidsnota Samen Stad Maken Geen Utrecht zonder U biedt handvatten en leidende principes voor gedrag en duidelijk zijn over wat wel en niet kan.

en wijken, om plannen en uitvoering beter aan sluiten bij de identiteit van de buurt en wijk en de mensen die er wonen en werken.

12. Versterken van de zichtbaarheid en benaderbaarheid van de **wijkwethouder**, als toegankelijk gezicht van het gemeentebestuur voor Utrechters in de wijk.
13. Met **Buurt- en wijkgerichte communicatie** verbeteren van de samenhang in de structurele (basis)communicatie op buurt- en wijkniveau.
14. **Verbeteren dienstverlening in wijken en buurten** inclusief het beter benutten van inwonerssignalen en van aanwezige kennis over de buurt en wijk:
    i. Vanuit Volksgezondheid werken we aan een werkproces voor het beter benutten van inwonerssignalen vanuit het dagelijkse contact met inwoners, bijvoorbeeld op de consultatiebureaus, door dat wat inwoners vertellen te delen, duiden en te wegen. Daarmee benutten we de kennis van inwoners met als doel om ons volksgezondheidsbeleid en de uitvoering daarvan beter aan te laten sluiten bij de Utrechters in buurt, wijk en stad.
    ii. Ons deelprogramma **De Menselijke Maat van Publiekdienstverlening** is gericht op het beter benutten van inwonerssignalen.
    iii. Vanuit ongelijk investeren voor gelijke kansen versterken we de **dienstverlening en aanwezigheid in wijken en buurten** waar dat nodig is en doen we minder waar dat kan.

3 Maatregelen en resultaten

Dit vierjarig uitvoeringsprogramma versterkt buurt- en wijkgericht werken, door uitvoering van onderstaande maatregelen. De maatregelen bieden concreet resultaat en dragen bij aan de ambities afkomstig uit door de raad vastgestelde visies en beleid waar buurt- en wijkgericht werken een belangrijke schakel is: integrale keuzes maken, verschil maken waar het kan, kracht van de buurt benutten en een betrouwbare en verbonden overheid zijn. Met als overkoepelende ambitie inzetten op kansengelijkheid en investeren in de relatie met inwoners en ondernemers, want contact maakt de stad. Veel maatregelen zijn op meerdere ambities van toepassing, we kiezen ervoor om de maatregel onder te brengen bij de ambitie waaraan de maatregel het meest bijdraagt. De maatregelen die zijn gericht op de gemeentelijke organisatie 'binnen', zorgen dat we het 'buiten' in de stad beter kunnen doen.

Maatregelen bij A: **De buurt of wijk als beginpunt voor keuzes en samenhang in de uitvoering**

Beoogd resultaat: *Gemeentelijke onderdelen werken beter in samenhang met elkaar en we voorkomen versnippering in wijkplannen, wijkaanpakken en programma's. De volgende* ***maatregelen*** *dragen daaraan bij:*

1. Werken aan wijkopgaven in het sociaal domein

Gecontracteerde partners in het sociaal domein (verenigd in het samenwerkingsverband Wijkalliantie+) formuleren, prioriteren, realiseren en evalueren met bewoners, informele partners en gemeente opgaven in de tien wijken van Utrecht. Dit mondt uit in een wijkaanpak per wijk, met daarin de opgaven van de wijk, waarin sociale partners hun inspanningen prioriteren, die antwoord geven op de opgaven in de wijk. Bewonersinitiatieven zijn betrokken bij de wijkaanpak en zitten op een gelijkwaardige stoel aan tafel en zijn betrokken bij de prioritering. Een wijkaanpak loopt 3 jaar.

Resultaat: De werkwijze is eind 2024 vastgesteld. In 2024 en 2025 zijn in Zuidwest, West en Leidsche Rijn wijkaanpakken met geprioriteerde wijkopgaven gemaakt en is de uitvoering gestart. In 2026 wordt er voor drie andere wijken een wijkaanpak gemaakt en gestart met de uitvoering. In 2027 zijn voor alle wijken van Utrecht wijkaanpakken gemaakt en uitgevoerd.

Dekking via: verschillende programma's in het sociaal domein zoals programma Passende ondersteuning & opvang, programma Kansrijk opgroeien, programma Veilige stad en programma Levendige en gezonde stad.

2. Uitvoeren en doorontwikkelen Samen voor Overvecht

Samen met bewoners, beroepskrachten en ondernemers is in Overvecht de wijkaanpak Samen voor Overvecht ontwikkeld: werken aan een wijk waar bewoners prettig samenleven; een wijk die aantrekkelijk is voor nieuwe bewoners, bezoekers, en ondernemers; een wijk waarin bewoners veerkracht hebben en iedereen mee kan doen.

Dekking via: deels uit programma Betrouwbare overheid (in 2024 en 2025 jaarlijks €4,018 miljoen; v.a. 2026 jaarlijks €3,299 miljoen), deels uit rijksmiddelen.[1]
De gemeentelijke- en rijksmiddelen staan in de Utrechtse begroting.

1 De Raadsbrief Financiën Wijkaanpak Samen voor Overvecht geeft een overzicht van de financiën van Samen voor Overvecht, in maart 2024.

Resultaat 2024/2025/2026: Wijkaanpak Samen voor Overvecht doorontwikkeld en structureel voortgezet, waaronder de volgende specifieke activiteiten die bijdragen aan de vijf ambities in de wijkaanpak:

i. Digitaal jongerenplatform

Er wonen veel jongeren met problemen in de wijk. We willen hen beter te bereiken en minder jongeren laten afhaken bij het zoeken van hulp. Daarom versterken we, samen mét jongeren, in een ontwikkeltraject van 1,5 jaar de samenwerking tussen tien partijen die met jongeren werken. Deze partijen hebben nu vaak een eigen aanpak en te weinig zicht op elkaars werk. Een deel van de jongeren ziet door de bomen het bos niet meer of ervaart een hoge drempel om hulp te vragen. En als ze hulp zoeken moeten ze vaak meerdere loketten langs, waarbij ze overvraagd worden en de oplossingen niet goed op elkaar aansluiten. Ze raken dan het vertrouwen kwijt en haken af. Via casuïstiekbespreking is er gezamenlijk eigenaarschap ontstaan. Het primaire doel van de samenwerking is jongeren met urgente problemen meteen te koppelen aan de juiste partner. Ook is vanaf het begin échte actie nodig waarmee de jongere verder komt. De jongere staat centraal binnen een groep van professionals. Het online platform moet zorgen voor een groter bereik. Ook doen we actieonderzoek naar de effectiviteit van deze dienstverlening.

Resultaat 2024/2025: Alle partijen die hulp bieden aan jongeren hebben een digitale samenwerkingsomgeving als onderdeel van een gezamenlijke werkwijze, met vastgelegde samenwerkingsafspraken en rollen voor alle deelnemende partijen.

Dekking via: Programma Betrouwbare overheid en daarna reguliere inzet vanuit verschillende programma's: programma Levendige en gezonde stad, programma Passende ondersteuning & opvang en programma Kansrijk opgroeien.

ii. Methode Vreedzaam en Vreedzame Wijk

Vanuit Samen voor Overvecht wordt de Methode Vreedzaam toegepast in de buurtaanpak 3S dreven, waarbij bewoners, kinderen en jongeren zelf vreedzame leefregels opstellen om de sociale cohesie en kracht van gemeenschap in de buurt te versterken. Methode Vreedzaam is een pedagogische methode die kinderen leert dat iedereen anders is, maar dat iedereen even belangrijk is. Je mag het niet eens zijn met elkaar, conflicten horen erbij, je lost ze samen op. Kinderen leren conflicten oplossen via mediation en het maken van 'Vreedzame regels'. Al meer dan 25 jaar leren kinderen de Methode Vreedzaam op basisscholen in Overvecht. De methode wordt nu ook gebruikt in andere Utrechtse wijken en op middelbare scholen in Overvecht. Overvecht is sinds 20 jaar ook een Vreedzame Wijk, waar alle uitvoerende organisaties (bijv. sociaal makelaars, jongerenwerk, sportstimulering) die met kinderen en jongeren werken, werken volgens de Vreedzame methode.

Resultaat 2025 Samen voor Overvecht: Methode Vreedzaam toegepast in de buurtaanpak 3S dreven met door bewoners, kinderen en jongeren samen opgestelde vreedzame leefregels.

Dekking via: Programma Kansrijk opgroeien.

iii. Sociaal Renoveren

Bij een woningrenovatie komt de woningcorporatie achter alle voordeuren om met inwoners de renovatie te bespreken. Sociaal renoveren richt zich op complexen waar veel kwetsbare mensen wonen. Doel is de fysieke én sociale situatie van bewoners verbeteren, zowel individueel als collectief, in leefbaarheid en sociale cohesie. Bij sociaal renoveren gaan de woningcorporatie en sociale partners uit de wijk samen naar bewoners toe. Het is een succesvolle werkwijze met meerjarige nauwe samenwerking tussen de woningcorporatie en sociale partners in de wijk. Bewoners krijgen tijdig en passende ondersteuning bij de (aankomende) renovatie van hun woning en als er aanvullende vragen zijn, zoals vragen over geld of werk, worden deze door de partij opgepakt waar de vraag thuishoort. De 'bewonersverbinder' heeft een belangrijke functie bij het sociaal renoveren. De bewonersverbinder is een laagdrempelige gemeentelijke contactpersoon voor bewoners met brede kennis van het sociaal domein.

Resultaat 2024 en 2025: Voortzetting van sociaal renoveren in Overvecht vanuit Samen voor Overvecht. Aanvullend is een beoogd resultaat voor 2025 en 2026 verbreding van werkwijze naar andere wijk(en) Utrecht, mits dekking wordt gevonden.

Dekking via: In Overvecht dekking voor sociaal renoveren uit programma Betrouwbare overheid en programma Werk, toekomstbestendige economie en bestaanszekerheid. In verband met financiële ontwikkelingen en nieuwe opdrachten aan sociale partners is nog geen duidelijkheid of de werkwijze stadsbreed wordt uitgevoerd en of de werkwijze van 'bewonersverbinders' wordt voortgezet.

iv. Gericht toewijzingsbeleid in Overvecht

In Overvecht is 65% van de woningvoorraad sociale huur. Daardoor wonen er relatief veel kwetsbare bewoners. In sommige complexen is het evenwicht tussen zorgvragers en dragers uit balans geraakt en is de leefbaarheid onder druk komen staan. De urgentie om iets te doen aan de leefbaarheid en het evenwicht tussen zorgdragers en -vragers is in bepaalde complexen hoog. Binnen de wijkaanpak Samen voor Overvecht worden verschillende maatregelen ingezet. Maar de woningcorporaties hebben beperkte mogelijkheden als het gaat om sturen op instroom, terwijl we als gemeente steeds meer de noodzaak zien om de samenstelling van de bewoners te beïnvloeden. Voor de lange(re) termijn werken we aan een meer gemengde woningvoorraad. Dit werken we momenteel uit in de Omgevingsvisie Overvecht. Het gaat zowel om de nieuwbouw als om de bestaande woningvoorraad. Voor de korte termijn zoeken we naar mogelijkheden (binnen juridische kaders) om te sturen op instroom en hiervoor bindende afspraken te maken met woningcorporaties.

Resultaat 2024, 2025: Er zijn afspraken met woningcorporaties over toewijzingsbeleid in Overvecht, passend binnen de huisvestingsverordening. Indien nodig worden nadere afspraken opgesteld.

Dekking via: Programma Ontwikkelen en wonen voor iedereen.

3. Verstevigen ruimtelijke gebiedsorganisatie en werken met Gebiedsprogramma Ruimte

De Ontwikkelorganisatie Ruimte ontwikkelt een robuustere gebiedsorganisatie voor integraal en opgave overstijgend werken. Om de uitvoering van projecten meer voorspelbaar en integraal te programmeren en daar vroegtijdig keuzes in te maken, neemt Ruimte het initiatief voor een pilot om een gebiedsprogramma op te stellen in één van de gebieden Noordoost, Oost of Zuid (NOOZ). In Zuidwest doet Ruimte al ervaring op voor de openbare ruimte met een zogenaamd 'meerjarenprogrammering'. Dit bouwen we verder uit. In de pilot onderzoeken we of een gebiedsprogramma helpt bij het maken van meer integrale afwegingen en bij het sturen op samenhang in een gebied, en zo bijdraagt aan meer effectieve, efficiënte en voorspelbare (zowel intern als extern) uitvoering. Intern werkt Ruimte hierin samen met Wijken, Veiligheid en het sociaal domein.

Resultaat 2024, 2025: als pilot in één gebied opgesteld gebiedsprogramma
Dekking via: Programma Ontwikkelen en wonen voor iedereen.

4. Coördinatie op samenhang en voorkomen van overlap in buurten en wijken

Vanuit de organisatie zorgt Wijken voor samenhang in gemeentelijke inzet in buurten en wijken, zodat inwoners begrijpen wat er wanneer gebeurt in hun buurt of wijk. De wijkadviseur heeft de rol om te zorgen voor samenhang en voorkomen van overlap. En zorgt voor afstemming en verbinding met beleid, opgaves en projecten, zowel in het ruimtelijke, sociale als veiligheidsdomein (zie ook maatregel 1 en 10).

Resultaat: de wijkadviseur stuurt op samenhang en voorkomen in overlap in gemeentelijk handelen.
Dekking via: Programma Betrouwbare overheid.

5. Leren van spanningsveld tussen stedelijk en gebiedsgericht sturen

In het voorjaar en de zomer van 2024 zijn vier casussen in de binnenstad, in Overvecht, op de Amsterdamsestraatweg en in Lombok onder de loep genomen die illustratief zijn voor het spanningsveld tussen stedelijke (/sectorale) en gebiedsgerichte sturing. Doel is vanuit geslaagde en minder geslaagde voorbeelden te onderzoeken hoe we het maatschappelijk effect van de totale inzet van de gemeente beter kunnen laten aansluiten bij de leefwereld van inwoners in buurten en wijken. Bij het onderzoek en de casuïstiek waren onder meer Stadsbedrijven, Vergunningen, Toezicht & Handhaving, Ruimte, Economische Zaken, Openbare Orde & Veiligheid en Maatschappelijke Ontwikkeling betrokken. Uit het onderzoek via de methodiek van waarderend evalueren, komen interventies om met respect voor het belang van ieders (gebiedsgerichte, dan wel stedelijke) rol en bril in buurten en wijken te verbeteren.

Resultaat Q4 2024: Een advies voor interventies naar aanleiding van geleerde lessen uit casussen én resultaten van experimenten met deze interventies.
Dekking via: Programma Veilige stad.

Maatregelen bij B: **Verschillen tussen buurten en wijken vragen om een eigen aanpak**

Beoogd resultaat: *Het is eenvoudiger om voor buurten en wijken een passende, eigen aanpak te maken, omdat de ondersteunende data beschikbaar is en beleid daar ruimte voor biedt. De volgende* ***maatregelen*** *dragen daaraan bij:*

6. Uitvoeren en doorontwikkelen Buurtagenda's

In navolging van Samen voor Overvecht is de blik verbreed naar andere buurten in de stad waar het minder goed gaat vergeleken bij de rest van Utrecht, met buurtagenda's in Kanaleneiland, Zuilen Oost, Ondiep/2e Daalsebuurt, Pijlsweerd, Parkwijk-Zuid en Terwijde. Met concrete acties werken we samen met de buurt aan de uitvoering van buurtagenda's, om zichtbaar verbetering te brengen op de thema's die door bewoners en partners in de buurt zijn gekozen. Door samen met de buurt te werken aan verbeteringen, neemt de betrokkenheid van buurtbewoners bij de eigen omgeving toe. In de buurtagenda's komen de elementen van buurt- en wijkgericht werken samen: in samenhang werken, verschil maken met een eigen aanpak per buurt, kracht van de buurt centraal en een toegankelijke, benaderbare overheid met aandacht voor het ongehoorde geluid. Om duurzaam impact te maken in de buurten is naast concrete acties per buurt een lange termijn aanpak en aanhaking met reguliere stedelijke inzet en budgetten cruciaal. De opgehaalde signalen en in de buurten geprioriteerde thema's geven richting aan het gemeente brede gesprek om keuzes te maken in de besteding van middelen, zodat deze terecht komen bij inwoners die dit het hardst nodig hebben. We zetten komende jaren in om de signalen uit de buurt te benutten voor het beleid dat we stedelijk ontwikkelen.

Resultaat 2024: per thema wordt integraal samengewerkt aan een analyse wat er speelt in de 6 buurten op dat thema en een advies gemaakt over de te zetten stappen om meer impact te maken per thema. Op het thema Rondkomen zijn bijvoorbeeld Wijken en Werk & Inkomen verantwoordelijk voor de analyse en advies.
Dekking via: Programma Betrouwbare overheid.

7. Meer data op buurtniveau

Met Buurten in cijfers, integrale Buurtanalyse en Buurtprofielen wordt de organisatie in staat gesteld meer te werken met buurtgerichte data, gerichte keuzes beter mogelijk te maken en vanuit principes ongelijk investeren voor gelijke kansen prioriteiten te stellen. De indicatoren set van Buurten in Cijfers wordt doorontwikkeld, zodat data breder in organisatie gebruikt kunnen worden en de cijfers regelmatiger kunnen worden geactualiseerd.

Resultaat 2024 en Q1 2025: Nieuwe data beschikbaar op buurtniveau: nieuwe indicatoren set op buurtniveau beschikbaar voor Buurten in cijfers. De Buurten in cijfers module 2024 laat in één oogopslag per buurt een kwalitatief beeld zien, met de indicatoren van die buurt Nieuwe indicatoren set wordt begin 2025 benut voor integrale analyse van alle buurten van Utrecht.
Dekking via: Programma Betrouwbare overheid.

Maatregelen bij C: **Utrechters maken de stad: aansluiten bij de kracht van de buurt**

Beoogd resultaat: *Het (financiële) instrumentarium biedt meer ruimte om aan te sluiten op de kracht van de buurt en wijk. De volgende **maatregelen** dragen daaraan bij:*

8. Verkenning buurtbudgetten, als onderdeel van toereikend instrumentarium t.b.v. activeren gemeenschapskracht

We onderzoeken huidige (financiële) instrumenten om de gemeenschapskracht in buurten en wijken te versterken en nemen waar nodig verbetermaatregelen, met als doel vergroten van eigenaarschap van Utrechters. Onderdeel hiervan is de verkenning van de financiering van buurtbudgetten voor meer regie en zeggenschap bij buurtbewoners.

Resultaat 2024 en 2025: verkenning naar de financiering van buurtbudgetten afgerond.
Dekking via: Programma Betrouwbare overheid.

9. Het Initiatievenfonds

Alle Utrechters met een goed idee voor hun straat, buurt, wijk of de stad kunnen een aanvraag doen bij het Initiatievenfonds, daarbij hebben we extra aandacht voor buurten waar de gemeenschapskracht versterkt kan worden.

Resultaat 2024: leren van lessen buurtagenda's en buurtaanpakken Overvecht, om te zien wat werkt in het versterken van de gemeenschapskracht.
Dekking via: Programma Betrouwbare overheid.

Maatregelen bij D: **Werken aan een menselijke, eenvoudige en nabije overheid**

Beoogd resultaat: *Inwoners ervaren ons als betrouwbare, goed communicerende, luisterende en begripvolle overheid. De volgende **maatregelen** dragen daaraan bij:*

10. Ambtenaren meer in de buurt en wijk

Stimuleren dat gemeentelijke medewerkers meer in de buurt en wijk aan het werk zijn, benaderbaar voor inwoners. Te beginnen bij medewerkers van Ruimte. Daarvoor worden afspraken gemaakt over aanwezigheid van bijvoorbeeld projectleiders en beleidsadviseurs in de wijk. Randvoorwaarden hiervoor zijn: training en coaching van medewerkers en monitoring en stimulering door leidinggevenden, bijvoorbeeld in hun gesprekken met medewerkers. Een andere randvoorwaarde is samenhang in het gemeentelijk handelen en het voorkomen van overlap in buurten en wijken, zodat inwoners begrijpen wat er gebeurt (zie hiervoor ook maatregel 4).

Resultaat: zichtbaarheid van de gemeente in de buurt en wijk en benaderbaarheid van ambtenaren voor inwoners is vergroot. Door oog voor samenhang en voorkomen overlap, is er voor bewoners meer duidelijkheid wat er in hun buurt en wijk gebeurt en waarom. Vanuit Programma Samen Stad maken volgt in Q1 2025 een raadsbrief met de stand van zaken.
Dekking via: Programma Betrouwbare overheid.

11. Versterken van maatschappelijke sensitiviteit en vakmanschap

Van gemeentelijke medewerkers en door de gemeente gecontracteerde beroepskrachten. Vanuit verschillende programma's (Samen Stad Maken, Inclusie en Diversiteit, Publieksdienstverlening, Ongelijk investeren voor gelijke kansen en Buurt- en wijkgericht werken) wordt samengewerkt om medewerkers te trainen en coachen op de competentie 'maatschappelijke sensitiviteit'. Hierbij gaan we uit van Samen Werkend Leren: het meeste resultaat bereiken we door te doen. Het is onze ambitie om ook vanuit de gemeentelijke organisatie te werken met de ABCD-methodiek en Methode Vreedzaam. Beoogd effect: medewerkers weten beter wat de behoefte is van de mensen die wonen en werken in de verschillende buurten en wijken in de stad, om daarmee plannen en uitvoering beter aan te laten sluiten bij het vraagstuk en de mensen voor wie we het doen.

Resultaat 2025: Bestaande trainingen zijn omgevormd tot een leer- en ontwikkelconcept op basis van een eenduidig doel op maatschappelijke sensitiviteit en coaching on the job is gestart. Leidinggevenden stimuleren maatschappelijke sensitiviteit bij hun medewerkers.

Dekking via: Programma Betrouwbare overheid en programma Algemene middelen en overhead.

12. Versterken van de zichtbaarheid en benaderbaarheid van de wijkwethouder

Als toegankelijk gezicht van het gemeentebestuur voor Utrechters in de wijk en als onderdeel van de uitvoering van ambities in coalitieakkoord wordt in deze coalitieperiode op drie manieren het wijkwethouderschap versterkt:

i. **Versterken wijkwethouderschap in de wijken West en Zuidwest,** de ontwikkelingen van het samenwerkingsverband de Wijkalliantie+. In deze wijken lopen pilots om te komen tot een wijkaanpak met geprioriteerde wijkopgaven in het sociaal domein (zie hiervoor ook maatregel 1). Wat dit vraagt van de wijkwethouder, hoe deze goed kan aansluiten en welke eventueel coördinerende taken binnen het sociaal domein dit vraagt leren we door de wijkwethouder te betrekken in deze pilots

   Resultaat 2024 en 2025: Wijkwethouders West en Zuidwest sluiten vanuit hun rol als wijkwethouder aan op de pilots in West en Zuidwest, inclusief leren doordoen met evaluatie en verbetering op basis van opgedane ervaringen.

   Dekking via: Programma Betrouwbare overheid.

ii. **Doorgaan met coördinerende rol wijkwethouder in de uitvoering van de buurtagenda's** en in het contact met de buurt, in Kanaleneiland in Zuidwest, delen van Noordwest en Leidsche Rijn.

   Resultaat 2024, 2025, 2026: Wijkwethouders Zuidwest, Noordwest en Leidsche Rijn hebben een coördinerende rol in de buurtagendabuurten.

   Dekking via: Programma Betrouwbare overheid.

iii. **Versterken ondersteuning van wijkwethouders door wijkbureaus,** zodat wethouders hun rol als wijkwethouder goed kunnen uitvoeren. Per wijkbureau wordt één wijkadviseur verantwoordelijk voor de ondersteuning van de wijkstaf en het wijkspreekuur, met aandacht voor standaardisering en professionalisering.

Resultaat 2024 en 2025: Op ieder wijkbureau is één wijkadviseur verantwoordelijk voor de ondersteuning van de wijkwethouder. De onboarding en het opleidingsprogramma van Wijken zijn aangepast voor betere ondersteuning en advisering van de wijkwethouder

Dekking via: Programma Betrouwbare overheid.

13. Verbeteren buurt- en wijkgerichte communicatie

Verbeteren van de samenhang in de structurele (basis)communicatie op buurt- en wijkniveau. We gaan meer regie voeren op de samenhang in de communicatie in de buurten en wijken. De afdeling Marketing en Communicatie ontwikkelt daarvoor een vernieuwde werkwijze en strategie, om digitaal en fysiek in samenhang te communiceren. Door meer regie op de communicatie te voeren en door het gebruik van consistente boodschappen en middelen, die duidelijk en empathisch zijn, dragen we bij aan verschillende doelstellingen voor buurt- en wijkgericht werken.

Resultaat Q1 2025: strategie en werkwijze voor één wijk gestart

Dekking via: Programma Algemene middelen en overhead.

14. Verbeteren dienstverlening in wijken en buurten

Inclusief het beter benutten van inwonerssignalen en aanwezige kennis over de buurt en wijk:

i. **Inwonerssignalen op één plek en beter benutten:** dagelijks ontvangt de gemeente veel signalen van inwoners. Die leren ons onder andere hoe het in buurten en wijken gaat. Meldingen openbare ruimte, klanttevredenheids-onderzoeken en klachten worden al gezamenlijk ontsloten en geanalyseerd (maar vragen aan het wijkbureau nog niet) om naast het goed oplossen van ‘incidenten’ ook structureel onze dienstverlening en processen te verbeteren, met de menselijke maat. De kennis die opgebouwd is wordt nu nog niet ingezet voor het maken van wijkplannen.

Resultaat 2025 en 2026: standaard werkwijze voor inwonersignalen ontwikkeld, inwonersignalen kunnen op één plek worden ontsloten en doorzocht, waar mogelijk door vertaald naar wijkniveau.

Dekking via: Programma Betrouwbare overheid.

ii. **Aanscherpen dienstverleningsconcept Publieksdienstverlening en Wijken** in wijken en buurten met de hervormingsopdracht om dienstverlening in de wijk te versterken in de wijken waar meer contact nodig is en in andere wijken minder aanwezig te zijn, vanuit ongelijk investeren voor gelijke kansen. Definitieve opdracht wordt nog geformuleerd.

Resultaat 2025: Gemeentelijke dienstverlening is aangescherpt, met helderheid over dienstverlening en aanwezigheid in wijken en buurten.

Dekking via: Programma Betrouwbare overheid.

iii. **Beter benutten inwonerssignalen op gebied van gezondheid:** de medewerkers van de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) spreken veel jonge ouders en veel jonge wijkbewoners. Gezondheidsbevorderaars (team Co-creatie & Wijken) werken op hun beurt 'ontmoetingsgericht' en ontmoeten wijkbewoners op voor hun bekende plekken in buurt en wijk. Door dit directe contact ontvangen zij veel signalen van inwoners. Vraag is hoe deze signalen beter kunnen worden benut, om beleid en dienstverlening nog beter te laten aansluiten bij wijkbewoners. Met extra aandacht voor het beter in contact komen met het 'ongehoorde geluid'. Volksgezondheid werkt hier een adviesrapport voor uit.

Resultaat 2024: werkwijze vastgesteld om inwonerssignalen beter te benutten.

Resultaat 2025-2026: inrichten werkproces waarmee binnen de organisatie ruimte gecreëerd wordt voor gesprek over wat we van Utrechters horen en hoe dat te vertalen naar de praktijk, bijv. met een pilot of programma.

Dekking via: Programma Levendige en gezonde stad (onder voorbehoud).

Monitoren, sturen en verantwoorden

Leren door doen, samen met bewoners

In de uitvoering van dit uitvoeringsprogramma leren we door te doen: want alleen dan zien we wat werkt, waar het schuurt en wat er nodig is om tot een betere balans te komen tussen stedelijk, sectoraal en buurt- en wijkgericht werken. Deze balans is nodig om onze ambities en opgaven te realiseren voor en met de stad en de mensen voor wie we het doen. Dit leren doen we zoveel mogelijk samen met de blik van buiten, met de mensen die wonen en werken in de buurten. Op dit moment werkt de gemeentelijke organisatie op onderdelen buurt- en wijkgericht, maar stedelijke sturing en sectoraal werken is nu dominant. Besluitvorming en mandaten liggen – meestal – bij de verschillende sectorale beleidsvelden en portefeuillehouders en ook de gemeentelijke begroting is niet ingericht op buurt- en wijkgericht werken. Door de maatregelen uit te voeren leren we wat werkt en wat niet: wanneer welke sturingslijn, buurt, wijk of stad, passend is en wat stedelijk en buurt- en wijkgericht werken van elkaar nodig hebben om tot het beste resultaat voor Utrecht en haar inwoners te komen? Specifiek kijken we naar **financiële sturing, bestuurlijke sturing en opdrachtgeverschap binnen de gemeentelijke organisatie**, omdat we zien dat daar nu de meeste schuring ontstaat. We zoeken daarbij ook bewust de schuring op tussen de verschillende manieren van werken. En daar waar we zien dat het bereiken van effecten niet voldoende zijn in onze organisatie of de samenwerking belemmerend is, gaan we kijken of er andere vormen van organisatiesturing nodig zijn.

Samenhang tussen maatregelen

Daar waar verschillende maatregelen uit dit uitvoeringsprogramma samenkomen in één buurt of in één wijk, kijken we naar de samenhang: waar versterken ze elkaar en waar werken ze elkaar onbedoeld tegen. In Kanaleneiland en de wijk Zuidwest als geheel komen bijvoorbeeld een aantal maatregelen van dit uitvoeringsprogramma bij elkaar: de sociale wijkopgaven met de Wijkalliantie+ in wijk Zuidwest (maatregel 1), het gebiedsprogramma Ruimte in wijk Zuidwest (maatregel 3) en de buurtagenda in Kanaleneiland (maatregel 6).

Voortgang en verantwoording

Diverse programma's, organisatieonderdelen en portefeuilles zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de maatregelen in dit uitvoeringsprogramma. Ieder met een eigen dynamiek in monitoring, sturing en verantwoording. De afdeling Wijken voert regie op het geheel van maatregelen uit dit uitvoeringsprogramma. Dit houdt in: het monitoren van de voortgang van dit uitvoeringsprogramma, het in gang zetten en aanjagen van leren door doen, het agenderen van geleerde lessen en knelpunten, het volgen en samenbrengen van buurt- en wijkgerichte ontwikkelingen in de gemeentelijke organisatie en de stad, en het rapporteren over de voortgang van dit uitvoeringsprogramma als geheel aan het college en de raad. Dit uitvoeringsprogramma is een dynamisch programma, dat inspeelt op nieuwe ontwikkelingen en geleerde lessen. En als we zien dat iets anders nodig is, kunnen (deel)projecten en interventies tussentijds starten, stoppen of worden bijgesteld.

Jaarlijkse voortgangsrapportage

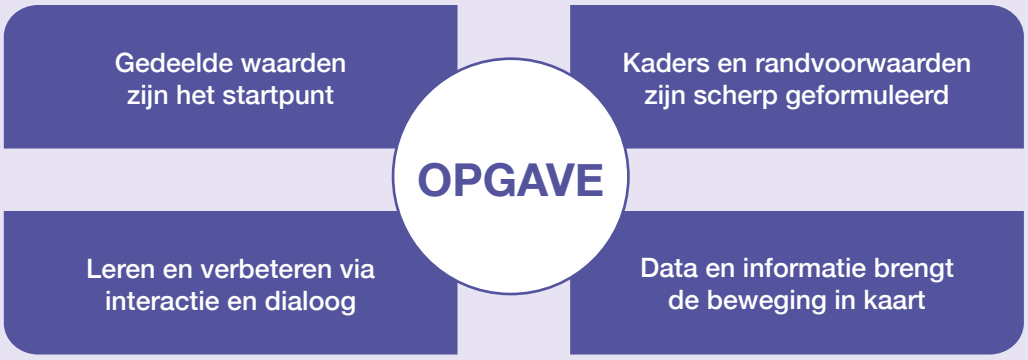
De Raad ontvangt jaarlijks in het voorjaar een Raadsbrief over de voortgang van het uitvoeringsprogramma.

Financiën

De maatregelen in dit uitvoeringsprogramma worden financieel gedekt uit verschillende programma's en uit extra middelen voor buurt- en wijkgericht werken (Impuls wijk- en buurtaanpak, Programma Betrouwbare Overheid in de Programmabegroting). Per maatregel is aangegeven uit welk budget de maatregel wordt betaald.

De middelen voor het buurt- en wijkgericht werken zijn voor 4 jaar gereserveerd vanuit het coalitieakkoord. Als Impuls wijk- en buurtaanpak (Programma Betrouwbare Overheid in de Programmabegroting) zijn in het coalitieakkoord daarvoor de volgende bedragen gereserveerd: €0,8 miljoen in 2023, €1,0501 miljoen in 2024 en €1,3 miljoen in zowel 2025 als 2026. In de programmabegroting 2024 heeft de gemeenteraad de bedragen voor 2023 en 2024 definitief vastgesteld (€0,8 miljoen in 2023, €1,1 miljoen in 2024). De bedragen voor 2025 en 2026 worden vastgesteld in de begroting 2025 en 2026 volgens de door de raad aangegeven kaders bij de Voorjaarsnota 2024 en 2025. Van de beschikbare middelen besteden we 60% aan de uitvoering van de buurtagenda's, 25% aan ondersteunende en faciliterende kosten, zoals projectleiding, bijeenkomsten, werkbudget en communicatie en 15% aan het versterken van het buurt- en wijkgericht werken van de gemeentelijke organisatie met het uitvoeringsprogramma Buurt- en wijkgericht werken. Daarmee zetten we financiële middelen vooral in voor initiatieven uit de buurten en begrenzen we de besteding aan de eigen gemeentelijke organisatie, zoals gevraagd met motie 17 Geld van de buurtagenda's gaat straks ook naar de buurtinitiatieven.

Utrechts Sturingsmodel

Opgave: het versterken van het buurt- en wijkgericht werken

De kracht van de stad groeit als we samenwerken met de gemeenschappen in onze buurten en wijken. Tegelijkertijd groeit het aantal inwoners waardoor we keuzes moeten maken hoe en waar we onze middelen inzetten. Door oog te hebben voor de gevolgen van keuzes voor een buurt of wijk en de mensen die er wonen en werken, kunnen opgaven in samenhang aangepakt worden. Daarom is het nodig om buurt- en wijkgericht werken te versterken: in onze uitvoering, beleid en gemeentelijke organisatie, zoveel mogelijk aansluiten op wat er nodig is in de verschillende buurten en wijken. Daarom nemen we verschillende maatregelen. Om daarmee tot een betere balans te komen tussen het nu dominante stedelijk sectoraal werken en buurt- en wijkgericht werken. Deze balans is nodig voor de opgaven waar we als stad voor staan. Want buurt- en wijkgericht werken zorgt dat wij als gemeente als dichtbij, betrouwbaar en toegankelijk worden ervaren. Bewust beginnend bij het woord buurt, want dat is hét niveau waar inwoners zich thuis voelen. Steeds weer vanuit dat beginpunt kijken wat er nodig is.

Vier stedelijke ambities en resultaten

A. De buurt of wijk als beginpunt voor keuzes en samenhang in de uitvoering
B. Verschillen tussen buurten en wijken vragen om een eigen aanpak
C. Utrechters maken de stad: aansluiten bij de kracht van de buurt
D. Werken aan een menselijke, eenvoudige en nabije overheid

De ambities zijn door de raad vastgesteld in visies en beleid. Buurt- en wijkgericht werken is als manier van werken een belangrijke schakel om deze ambities te realiseren. Vanuit waar we nu staan willen we de komende vier jaar met de maatregelen uit dit uitvoeringsprogramma de volgende resultaten bereiken:

a. Gemeentelijke onderdelen werken beter in samenhang met elkaar en we voorkomen versnippering in wijkplannen, wijkaanpakken en programma's.
b. Het is eenvoudiger om voor buurten en wijken een passende, eigen aanpak te maken, omdat de ondersteunende data beschikbaar is en beleid daar ruimte voor biedt.

c. Het (financiële) instrumentarium biedt meer ruimte om aan te sluiten op de kracht van de buurt en wijk.
d. Inwoners ervaren ons als betrouwbare, goed communicerende, luisterende en begripvolle overheid.

Gedeelde waarden zijn het startpunt: de buurt of wijk is het beginpunt

- De kracht van buurten en wijken staat centraal: wat de (toekomstige) mensen die er wonen en werken zelf kunnen, wij sluiten daarop aan.
- We weten dat alles samenkomt en landt in de buurt of wijk: we hebben oog voor de impact van wat we doen in onze buurten en wijken.
- We begrijpen en doorleven onze buurten en wijken: we kennen de demografische, sociale en economische kenmerken, we weten wat er speelt.
- We weten dat buurten en wijken verschillen en maken in onze inzet onderscheid waar het kan.
- We maken keuzes en investeren ongelijk voor gelijke kansen: we investeren meer in de buurten en wijken waar dit het meest nodig is.
- Het belang van de buurt wordt altijd meegewogen in visies, beleid en uitvoering, ook als we stedelijk werken en dit soms resulteert in keuzes die de buurt liever anders ziet.

Kaders en randvoorwaarden zijn scherp geformuleerd

Verstevigen van buurt- en wijkgericht werken in de gemeentelijke organisatie:

- Organisatieonderdelen werken vanuit eigen verantwoordelijkheid aan het versterken van buurt- en wijkgericht werken en het uitvoeren van maatregelen in dit uitvoeringsprogramma. De afdeling Wijken ondersteunt als regievoerder de organisatie hierin.
- Koppelen van teams, rollen of aandacht aan een buurt, wijk of gebied en aan medewerkers die in de buurt of wijk werken.
- Globale stedelijke kaders en voldoende (beleids)ruimte en flexibiliteit om te anticiperen op wat er in een buurt of wijk nodig is.

Financiële middelen

- Middelen voor de buurt- en wijkaanpak voor 2023, 2024, 2025 en 2026
- Middelen voor de wijkaanpak Samen voor Overvecht
- Middelen in de gemeentelijke programma's gekoppeld aan specifieke maatregelen

Data en informatie brengt de beweging in kaart

- De besteding van financiële middelen in de gemeentelijke jaarstukken
- Buurten in cijfers met kwantitatieve informatie op buurtniveau
- Kwalitatieve spiegelgesprekken met de buurt, in ieder geval in de buurten van de buurtagenda's
- Kenniskringen Samen voor Overvecht voor de 5 ambities met bewoners en partners
- Leren van inwonerssignalen, aansluitend bij Programma Menselijke Maat

Leren en verbeteren via interactie en dialoog

De uitvoering van maatregelen ligt bij verschillende gemeentelijke organisatieonderdelen. De afdeling Wijken is de regievoerder op het geheel. Door het uitvoeren van de maatregelen leren we werkende weg wat er werkt en waar het schuurt:

- We leren wat nodig is om tot een betere balans te komen tussen stedelijk sectoraal en buurt- en wijkgericht werken.
- We kijken naar maatregelen in samenhang met elkaar als verschillende maatregelen samenkomen in één buurt of in één wijk.
- We agenderen geleerde lessen en knelpunten.
- We monitoren ontwikkelingen en brengen die samen.
- We rapporteren over de voortgang naar de raad met een jaarlijkse raadsbrief in het voorjaar.
- De Directeur Wijken organiseert interne afstemming om (bij) te sturen op de voortgang.

4 Bijlage A

Verschil in werkwijze

BUURT- EN WIJKGERICHT	STEDELIJK GERICHT
1. Schaal waarop gericht wordt	
Richt zich op lokale behoeften en specifieke wensen van bewoners. Dit vereist maatwerk en een gedetailleerde aanpak die aansluit bij de unieke kenmerken van elke buurt of wijk.	Richt zich op bredere generieke kwesties die breed en impactvol de hele stad beïnvloeden (bijv. infrastructuur, economische ontwikkeling, wonen, klimaat en duurzaamheid.) Dit vereist een meer uniforme en strategische aanpak.
2. Lokale behoefte en prioriteiten	
Prioriteiten variëren tussen buurten en wijken en zijn vaak gericht op kleinschalige en directe interventies gericht op verbeteren leefbaarheid, veiligheid, en sociale cohesie.	Prioriteiten omvatten vaak grootschalige projecten en beleidsmaatregelen die de stad als geheel vooruit moeten helpen.
3. Allocatie van middelen	
Vereist vaker flexibele en snel beschikbare financiering voor kleinschalige projecten en bewonersinitiatieven. Behoefte aan financiering voor integrale plannen.	Vaak grote budgetten en langere tijdslijnen, vooral sectoraal gealloceerd.
4. Betrokkenheid bewoners	
Participatie van direct betrokken inwoners en samenwerking met lokale organisaties en bewonersinitiatieven in buurt en wijk. Geef bewoners een actieve rol in besluitvorming, planning en uitvoering. Stimuleer lokale betrokkenheid, participatie en eigenaarschap.	Zorg voor een goede vertegenwoordiging en inclusieve participatie waarbij verschillende belanghebbenden en gemeenschappen worden betrokken. Besluiten worden vaker genomen door stedelijke bestuurders en beleidsmakers, wat kan leiden tot een gevoel van afstand en vervreemding bij inwoners.
5. Beleidscoherentie	
Buurt en wijk projecten kunnen zeer specifiek en context gebonden zijn, wat leidt tot variatie in aanpakken tussen verschillende buurten en wijken. Dit kan problemen opleveren in de consistentie van stedelijk beleid.	Een meer uniforme stedelijke aanpak kan botsen met de behoefte aan maatwerk in verschillende wijken, wat kan leiden tot one-size-fits-all oplossingen die niet altijd effectief zijn op lokaal niveau.

Gemeente Utrecht

Tekst
Gemeente Utrecht, afdeling Wijken

Concept en lay out
DDK

September 2024

Utrecht.nl

2024-012.DDK